

Нефортуна Я.В.,
студентка 6 курсу, 4 групи, господарсько-правового факультету Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

АКТУАЛЬНІСТЬ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ МИРУ ТА БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА

Ключові слова: злочини проти миру та безпеки людства, геноцид, агресія, запобігання злочинності, міжнародні злочини

Анотація. У тезах висвітлені питання протидії злочинам проти миру та безпеки людства. Розглянуто нормативно-правове регулювання на міжнародному та національному рівні. Проаналізовані існуючі методи запобігання злочинам такого виду та їх ефективність.

Аннотация. В тезисах освещены вопросы противодействия преступлениям против мира и безопасности человечества. Рассмотрено нормативно-правовое регулирование на международном и национальном уровне. Проанализированы существующие методы предупреждения преступлений такого вида и их эффективность.

Ключевые слова: преступления против мира и безопасности человечества, геноцид, агрессия, предотвращение преступности, международные преступления

Summary. The theses covered the issues of opposing to crimes against the peace and security of mankind. Legal regulation at the international and national levels is considered. The existing methods of preventing crimes of this type and their effectiveness are analyzed.

Keywords: crimes against the peace and security of mankind, genocide, crime of aggression, crime prevention, international crimes

Щоденно в світі здійснюється численна кількість злочинів, і вкрай важко усвідомити, що частина з них посягають на саму ідею людства, ідею безпеки та миру. Зазначені категорії в своїй значущості виходять далеко за межі окремого регіону чи держави, вони є глобальними. Сам факт існування злочинів проти миру та безпеки людства вже свідчить про необхідність особливого підходу щодо їх запобігання та протидії, а також дієвого механізму захисту

об'єктів посягання. Такі злочини, безсумнівно, є дуже жорстокими та небезпечними. Все це зобов'язує міжнародне співтовариство узгоджено та рішуче боротися з цим феноменом, а окремих держав – співпрацювати та координувати свої дії з боротьби зі злочинністю.

Ще з 18 століття на рівні окремих держав приймалися нормативні акти, що передбачали відповідальність за посягання на мир і безпеку держав, засуджували війну, жорстоке поводження з народами і націями, їх знищення. Це і прийнятий революційною Францією Декрет у грудні 1791 р, і Кодекс Ліберті, прийнятий в Америці президентом Лінкольном у 1863 р, Німецьке Уложення 1871 р, Воєнний устав про покарання, прийнятий у Росії у 1869 р тощо. Важко переоцінити також значення Гаазьких мирних конференцій 1899 і 1907 рр., де обговорювався пошук найбільш ефективних засобів забезпечення миру. [1, с. 76-77]

Переламним моментом стали Перша та Друга Світові Війни, коли максимально гостро постали питання покарання осіб за скоєння злочинів проти миру та людяності, створення системи відповідальності, необхідності регламентації таких норм.

Так був прийнятий Статут Міжнародного військового трибуналу для суду та покарання головних військових злочинців європейських країн осі у 1945 р. в Лондоні, відомий як Нюрнберзький або Лондонський Статут. Як зазначає Пивоваров В.В., в цьому Статуті було визначено поняття злочинів проти людяності в широкому розумінні та перелічено види таких злочинів. Надалі були прийняті: Конвенція ООН про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства (1968), Конвенція ООН про попередження злочину геноциду і покарання за нього (1948), Резолюція ООН про принципи міжнародного співробітництва щодо виявлення, арешту, видачі і покарання осіб, винних у військових злочинах і злочинах проти людства (1973), а також більш пізні міжнародні документи, наприклад Європейська конвенція про незастосування строків давності до злочинів проти людяності та воєнних злочинів (прийнята у 1974 р., ратифікована Україною у 2008 р.). Римський статут Міжнародного кримінального суду (1998). [2, с. 182]

Основними злочинами проти миру та безпеки людства за вище переліченими правовими актами вважаються агресія (агресивна

війна), геноцид, апартеїд, екоцид. У межах тез не будемо зупинятись на їх аналізі, однак слід вказати, що значення правотворчої діяльності міжнародної спільноти, перш за все, виявляється в подальшій розробці та впровадженні норм щодо таких злочинів на національному рівні. Як слушно зауважив Пивоваров В.В., розділом XX «Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» КК України передбачено тринадцять видів злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Попри все це, досі не існує чіткого розмежування між злочинами проти миру, військовими злочинами і злочинами проти людяності. [2, с. 184]

Нажаль, в сучасному світі об'єктивно збільшується кількість подібних злочинів. Наприклад, геноцид в Руанді, що тривав з 6.04.1994 по 18.07.1994 р. забрав життя за різними підрахунками від п'ятисота тисяч до мільйону осіб, включаючи дітей та вагітних жінок. Це було масове вбивство в контексті громадянської війни племен хутху і тутсі. Події в подальшому були класифіковані як геноцид у ст. 2 Статуту Міжнародного трибуналу з Руанди, створеного Радою Безпеки ООН. [3, с. 199]

Як і в більшості випадків злочинів проти людяності, здійснених у XX ст. міжнародна спільнота не спромоглася використати відповідні заходи для припинення трагедії. Цей прикрий факт у грудні 1999 р. визнали члени незалежної комісії, що працювала під мандатом тодішнього генерального секретаря ООН К. Аннана. В її звіті констатовано: керівництво цієї міжнародної організації та її члени могли запобігти геноциду тутсі. Причина їхньої пасивності – нестача ресурсів та, на нашу думку, особливо болісно – відсутність політичної волі для колегіального ухвалення адекватних ситуації рішень. [4]

В контексті злочинів, що розглядаються можна згадати також збройний конфлікт в Сербії 1998-1999 рр., де одним із засновників Армії визволення Косова (АВК) був Хашим Тачі. На початку 2016- го року він був обраний президентом Косово. І ось через 20 років Спеціальний трибунал у Гаазі з розслідування військових злочинів в Косово в кінці червня 2020 року звинуватив Тачі і ще 9 осіб у скоєнні злочинів проти людяності та воєнних злочинах, включаючи вбивства, насильницьке зникнення, переслідування і

тортури. 11 листопада 2020 року Хашим Тачі взятий під варту в Гаазі. [5] Це яскравий приклад щодо незастосування строків давності в злочинах проти миру і безпеки людства.

З урахуванням того, що злочини проти миру та безпеки людства існують протягом всієї історії людства, можна констатувати, що розуміння необхідності ефективної та рішучої боротьби з ними прийшло нещодавно. Саме тому зарано оцінювати переконливість та достатність діяльності міжнародних організацій по боротьбі з ними. Однак, очевидно, що слід працювати над дієвістю методів запобігання та протидії таких злочинів, щоб міжнародна та національна кримінально-правова політика з цих питань не мала багато елементів лише декларативності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мохончук С.М. Міжнародна регламентація відповідальності за злочини проти миру та безпеки людства / С. М. Мохончук // Юрист України. - 2012. - № 1-2(18-19). - С. 76-81.
2. Кримінологія : підручник / Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. Ю. Шостко та ін.; за ред. Б. М. Головкіна. – Харків : Право, 2020. – 384 с.
3. Івчик Н. Геноцид тутсі: політологічне прочитання / Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2015. Випуск 6. С.198–206
4. Вртанесян К. Акты геноцида в истории человечества / Карен Вртанесян, Арам Палян [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.genocide.ru/lib/genocides/rwanda.htm>
5. Веб-сайт новин / Бывший президент Косово Хашим Тачи арестован в Гааге / [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ekhokavkaza.com/a/30933164.html>

Науковий керівник: к.ю.н., доц. В.В. Пивоваров